

NEWSLETTER

EU.WATER

"Транснационално интегрисано управљање воденим ресурсима у пољопривреди за потребе ургентне контроле Европских вода"

Учесници на пројекту

Институт за економику пољопривреде из Београда је део тима на пројекту EU.WATER - „Транснационално интегрисано управљање воденим ресурсима у пољопривреди за потребе ургентне контроле Европских вода“. Трајање пројекта је три године, од 2009. до 2012. године.

На пројекту учествује укупно дванаест еминентних институција из осам земаља Југоисточне Европе. То су:

1. Провинција Ферара, Италија, лидер партнер и координатор пројекта
2. Провинција Ровиго, Италија
3. "Trans – Tiszanian" Инспекторат за окружење, природу и воде, Мађарска
4. Универзитет Дебрецин, Центар за менаџмент и политику животне средине, Мађарска
5. Регион Западна Македонија, Грчка
6. Аристотел Универзитет из Солуна, Грчка
7. Министарство пољопривреде, шумарства и руралног развоја, Румунија
8. Национални институт за истраживање и развој науке за земљиште, хемију у пољопривреди и животну средину, Румунија
9. Агенција за рурални развој Истре, Пазин, Хрватска
10. Институт за економику пољопривреде, Београд, Србија
11. Национални политехнички Универзитет Одеса, Украјина
12. „Ialoveni“ Савет Рејона, Молдавија

Учешће на досадашњим конференцијама

Представници ИЕП-а су до сада учествовали на три од укупно четири конференције које су одржане од почетка трајања пројекта.

Домаћин првог састанка чланова пројектног тима "Kick-off meeting" која је одржана 6. јула 2009. године била је провинција Ферара у Италији. На конференцији су пројектним партнерима представљени:

- Циљеви и оквирни план EU.WATER пројекта
- Пројектне циљне области
- Пројектни статус, активности и радни задаци на пројекту
- Управљачке методе које ће бити примењене, административни аспекти и заједнички алати.
- Административне и техничке одговорности партнера.
- Задате су активности за прве месеце пројекта и њихова верификација.

Друга конференција и први научно и технички форум су одржани у Солуну у Грчкој 12-13 новембра 2009 године. Теме ове конференције су биле:

- Презентација упитника, заједничке методологије за припрему ГИС мапа угоржености и смернице за постављање базе података (радни задатак 3.)
- Комуникација и ширење искустава Презентација главног тока Акционог плана кроз пројектну брошуру (драфт верзија) website (радни пакет 2),
- Пројектно управљање-формирање заједничког Управног одбора, процедуре извештавања и техничко-финансијске обавезе (радни пакет 1).
- Преговарање о пројектним активностима - билатерални скуп.

Домаћин треће конференције и „Другог научног и техничког форума“ био је Институт за економику пољопривреде из Београда, Србија. Конференција је одржана у Хотелу „Палас“ 22-23. априла 2010 године. Рад конференције је био подељен у две сесије. У првој, главној сесији су разматране текуће активности рада на пројекту и то:

- ON-SITE комуникациона стратегија,
- Презентација локалних комуникационих планова,
- Презентација првог међународног билтена,
- Досадашњи финансијски извештај
- Објашњење уговорне процедуре између водећег партнера,
- Предстојеће активности,
- Први кораци према дефинисању

Jointly for common future

- трансационалних стратегија за интегрисано управљање водама у пољопривреди,
- Одржан је округли сто о размени идеја партнера које су се у међувремену појавиле у вези са пројектом.
- У другој радној, ГИС експертској сесији, која се истовремено одвијала, вршена је:
- Рекапитулација процедуре за попуњавање упитника о потребним подацима за регионални профил,
  - Апликација WEB-GIS примене
  - Презентација процедуре за изградњу мапа угрожености
  - Размена искустава и мишљења ГИС експерата из земаља, партнера на пројекту.

Домаћини *четвртог* састанка односно „Трећег научно техничког партнерског форума“ је била Будимпешта, Мађарска. На састанку су донети закључци и дате инструкције и смернице будућих активности на пројекту које је изнео лидер партнер, Провинција Ферара из Италије. Теме за нови циклус пројекта о коме би чланови пројектног тима EU.WATER требали да се изјасне су.

1. Екстерналије-кластери и специјалистички мрежни развој.
2. Адаптација на климатске промене: процена угрожености и ризика, превођење и имплементација на регионалном и локалном нивоу.
3. Животна средина, интермодална решења и прихватљивост.
4. Сузбијање последица демографских промена у ЈИЕ: миграција и људски капитал као кључ за остварење одрживог економског раста.

Циљна област пројекта и досадашње активности у Србији

Партнер на пројекту EW, Институт за економику пољопривреде из Београда се определио да циљна област пројекта у нашој земљи буде подручје града Панчева. Разлози су вишеструки:

1. Панчево има врло респектабилне ресурсе за развој пољопривреде,
2. Територија Панчева се простира на две Европске реке, Тамишу и Дунаву које пружају одличне услове за коришћење вода у пољопривредној производњи и наводњавању.
3. У Панчеву је лоцирана и највећа индустријска зона у Републици Србији.
4. Дужи низ година Панчево је оптерећено честим еколошким инцидентима.
5. Постоје одлични услови за примену свих научних и технолошких метода и мера на терену.

Из свега горе наведеног, као свог партнера на пројекту, Институт за економику пољопривреде

из Београда је одабрао ПДС Институт „Тамиш“ из Панчева.

Институт за економику пољопривреде и Институт „Тамиш“ су 26. априла 2010. у просторијама Института „Тамиш“ одржали заједничку конференцију за штампу у циљу промоције пројекта који ће се у наредном периоду реализовати на територији града Панчева. Присуствовали су бројни представници локалне ТВ, радија и дневне штампе, који су јавност информисали о активностима које ће бити спроведене. Поред представника медија на конференцији су били присутни и локални званичници из Општине, Привредне коморе Водовода, представници пољопривредних задруга и 12 месних заједница, колико их је на територији града Панчева.

Резултати узорковања и анализе квалитета земљишта и воде на територији града Панчева

Лабораторија ПДС Института „Тамиш“ је у првој години пројекта спровела испитивање квалитета земљишта и воде.

Резултати испитивања квалитета земљишта

Ознака узорка	Назив узорка	Испитиване карактеристике					
		Садржај укупног N		Садржај NO ₃ ⁻		Садржај NH ₄ ⁺	
		%		mg/kg		mg/kg	
		У	PВ	У	PВ	У	PВ
1/1 (0-30cm)	Земљиште- “пут Панчево- Вршац” (7 km од Панчева) тачка 49 N-445601, 2'' E 0204315, 8'' n.v 83 m	0.22	-	47.8	-	6.19	-
1/2 (30-60 cm)	Земљиште- “пут Панчево- Вршац” (7 km од Панчева) тачка 49 N-445601, 2'' E 0204315, 8'' n.v 83 m	0.17	-	23.0	-	9.13	-
1/3 (60-90 cm)	Земљиште- “пут Панчево- Вршац” (7 km од Панчева) тачка 49 N-445601, 2'' E 0204315, 8'' n.v 83 m	0.16	-	17.7	-	8.89	-

- У-узорак
- PВ-референтна вредност

Установљен је значајно већи садржај нитратног азота у односу на амонијачни, што указује да у тренутку узорковања још није дошло до процеса минерализације. Такође највећи садржај нитратног азота је у површинском слоју (прва дубина, 0-30 цм). Наведени резултат показује да је узорковање извршено након уноса азота у земљиште и пре његовог спирања у дубље слојеве. Веома битна карактеристика азота је његова растворљивост и покретљивост у земљишту, па су због тога и велики губици азота. Део се губи у гасовитом стању у форми амонијака, али се највећи део губи у нитратном облику испаравањем водом. Испирање азота је специфично за различите типове земљишта, за различите биљне врсте и зависи од температуре и количине падавина.

Резултати испитивања квалитета воде

Ознака узорка	НАЗИВ УЗОРКА	Испитиване карактеристике					
		Садржај NO ₂ ⁻		Садржај NO ₃ ⁻		Садржај NH ₄ ⁺	
		mg/l		mg/l		mg/l	
		У	РВ	У	РВ	У	РВ
1/1	Вода - "Омољички рит" тачка 48 N-44°43,26,8'' E-020 45,16,1'' n.v 68 m	0.001	max 0.05 (као N)	0.65	max 10 (као N)	0.29	max 1.0

- У-узорак
- РВ-референтна вредност

Извршено је испитивање воде према важећем Правилнику о исправности и квалитету воде у Србији и максималне количине опасних материја у водама, изражене у милиграмима у литри воде (mg/l) по класама одређеним прописима о класификацији вода* су:

Р.бр.	Опасна материја	Количине (mg/l)	
		Класе	
		I и II	III и IV
1.	Амонијак	0,1	0,5
2.	Амонијум јон	1,0	10,0
3.	Нитрати(као N)	10,0	15,0
4.	Нитрити (као N)	0,05	0,5

Уколико поредимо добијене вредности анализа за испитиване параметре (садржај амонијачног, нитратног и нитритног азота) са граничним вредностима за ове параметре датим у Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће, ("Службени лист СРЈ", бр. 42/98 и 44/99) можемо констатовати да је испитивани узорак и у том погледу исправан. Наведени Правилник предвиђа следеће вредности као граничне:

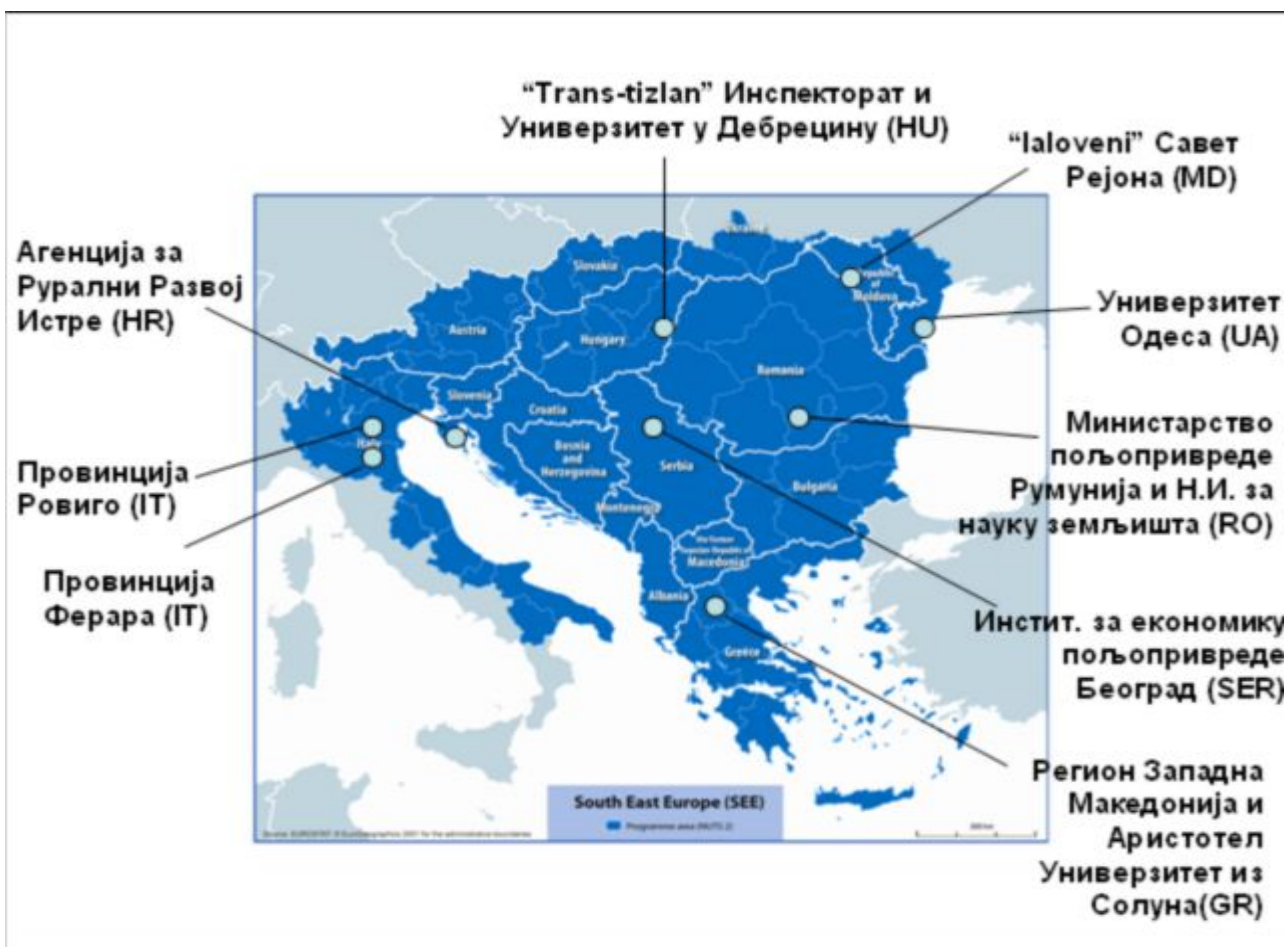
Максимално допуштене концентрације неорганских материја у води за пиће (mg/l)	
Назив и ознака хем. супстанц.	Максимално допуштена концентрација редовне прилике
Амонијак (NH ₃)	0,1*
Нитрати (NO ₃)	50.0
Нитрити (NO ₂)	0.03**
* За водове до 5.000 ES до 1 mg/l.	
** Сматра се да је вода исправна у случају да у 20% мерења која нису узастопна у току године вредност концентрације достигне 0,1 mg/l, фреквенција мерења по важећем Правилнику	

Институт за економику пољопривреде из Београда ће крајем прве године пројекта (2010) објавити студију у којој ће детаљно анализирати тренутно стање и квалитет земљишта и воде. Такође, од октобра месеца 2010 године, почиње циклус предавања чији је циљ подизање нивоа знања о примени хемијских препарата и ђубрива која се користе у пољопривреди, као и подизање нивоа свести и понашања пољопривредних произвођача и осталих МСП у загађивању животне средине. Након спроведених активности едукације, у трећој години пројекта, 2013., утврдиће се стање и квалитет земљишта и воде и уједно ће се оценити успех спроведене акције унапређења знања интересних групација.

ТЕРИТОРИЈА ГРАДА ПАНЧЕВА

**ИНСТИТУТ ЗА
ЕКОНОМИКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ,
БЕОГРАД**

Волгина 15, 11060 Београд
тел./факс: +381 (0) 11 29 72 858
тел. +381(0) 11 29 72 848
e-mail: office@mail.iep.bg.ac.rs и
Web: www.iep.bg.ac.rs